

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 13., špeciálne číslo vydané v novembri 2025

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Deti v Záhrade umenia. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD. (Inštitút edukológie a sociálnej práce, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translitológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

doc. Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

LEGISLATÍVNE VÝCHODISKÁ INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A TALIANSKU Z POHLADU ŠPECIÁLNEJ PEDAGOGIKY

LEGISLATIVE FOUNDATIONS OF INCLUSIVE EDUCATION IN THE SLOVAK
REPUBLIC AND ITALY FROM THE PERSPECTIVE OF SPECIAL EDUCATION

Viera Rassa Nagy ¹

Autorka pôsobí ako odborná asistentka na Katedre špeciálnej pedagogiky Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. Vo svojej vedeckej a pedagogickej činnosti sa zameriava najmä na didaktiku cudzích jazykov pre žiakov so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami.

The author works as an assistant professor at the Department of Special Education at the Faculty of Education, Catholic University in Ružomberok. Her scientific and pedagogical work focuses primarily on the didactics of foreign languages for pupils with special educational needs.

Abstract

The submitted article deals with a comparative analysis of legislative norms within inclusive education in the Slovak Republic and Italy. The study examines key legislative documents, the historical development of inclusion from a legislative perspective, and the updates in law-making that shape the approach to educating pupils with specific needs in both countries.

Keywords: inclusion, Italian legislation, Slovak legislation, special pedagogy

Abstrakt

Predložený článok sa zaoberá komparatívnou analýzou legislatívnych noriem v rámci inkluzívneho vzdelávania v Slovenskej republike a Taliansku. Štúdia skúma kľúčové legislatívne dokumenty, historický perkurz inklúzie po legislatívnej stránke a aktualizáciu normotvorby, ktorá formuje prístup k vzdelávaniu žiakov so špecifickými potrebami v oboch krajinách

¹ Adresa pracoviska: PaedDr. Viera Rassa Nagy, PhD., Katolícka univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra špeciálnej pedagogiky, Hrabovská cesta č.1, Ružomberok
E-mail: viera.nagy@ku.sk

Kľúčové slová: inklúzia, talianska legislatíva, slovenská legislatíva, špeciálna pedagogika

Úvod

Inkluzívne vzdelávanie možno chápať ako cieľ stratégie výučby zameranej na účasť a zapojenie ľudí so zdravotným postihnutím. Pojem „inklúzia“ označuje stratégiu zameranú na účasť a zapojenie všetkých študentov s cieľom maximalizovať vzdelávací potenciál celej triedy. Prechod od integrácie k inklúzii preto rozširuje rozsah výučby a prispôsobuje sa čoraz komplexnejšiemu vzdelávaciemu kontextu. Ide o priestor, v ktorom každé dieťa dostáva šancu plnohodnotne žiť a vzdelávať sa nesegregovane v rovesníckom kolektíve, bez ohľadu na výzor, pohlavie, národnosť, mentálne či psychické danosti. Inklúzia sa usiluje o odstraňovanie prekážok na osobnej, koncepcnej a konštrukčnej úrovni, aby bola účasť každého dieťaťa možná a reálna.

Kováčová (2022) zdôrazňuje, že:

- odlišnosť človeka nie je rušivým faktorom edukácie, ale má pozitívnu hodnotu.
- inkluzívne povedomie je neodmysliteľnou súčasťou spoločnosti, ktorá smeruje k inklúzii prostredníctvom kultúry, politiky a reforiem.
- limity detí nie sú prekážkou, ale sú transformované na možnosti, ktoré môžu byť využité v prospech každého dieťaťa.
- inklúzia je kolektívny jav, ktorý presahuje individuálne uvedomenie si odlišnosti a smeruje k celosvetovému inkluzívnemu povedomiu

Každá krajina ma zadaním spracovanú legislatívnu úpravu danej problematiky. Napriek tomu, že vychádza z jednotnej, prípadne podobnej definície, jej legislatívne odzrkadlenie a následná aplikácia sa v jednotlivých krajinách mení. Je prispôbená skutočnostiam a realite v danej krajine a tým sa vzájomne odlišuje.

Inkluzívny prístup v škole

Podľa zadefinovania Európskej komisie: „Skutočne inkluzívna spoločnosť posilňuje a využíva potenciál všetkých ľudí.“ Európska komisia sa snaží vybudovať Úniu rovnosti, v ktorej môžu všetci ľudia žiť bez diskriminácie – bez ohľadu na pohlavie, rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu (2023). Podľa Európskej únie má „každý právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti.“ Inkluzívne vzdelávanie je základom pre sociálnu súdržnosť, mobilitu a spravodlivú spoločnosť. Jeho cieľom je odstrániť bariéry vo vzdelávaní a zabezpečiť rovnaké príležitosti pre všetkých, vrátane znevýhodnených skupín (2024).

Na základe stratégií inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní je „Inkluzivita chápaná ako aktívne začleňovanie všetkých jednotlivcov do spoločnosti, pričom sa rešpektuje ich rozmanitosť a zabezpečuje rovnaký prístup k príležitostiam a právam. „*Inkluzívne vzdelávanie zabezpečuje právo na kvalitné vzdelanie rešpektujúce individuálne osobitosti jednotlivca, ako aj špecifiká vyplývajúce z jeho príslušnosti ku skupine. Personalizovanou podporou, vrátane odbornej a technicko-materiálnej, odstraňuje prekážky pri dosahovaní maximálneho osobnostného, sociálneho i kognitívneho rozvoja každého dieťaťa.*“ (MŠ, 7)

Inkluzívne vzdelávanie predstavuje jeden z kľúčových pilierov moderného školského systému, ktorý reflektuje potrebu zabezpečiť rovnaké príležitosti pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich individuálne potreby. V kontexte žiakov so špecifickými potrebami zohráva legislatíva zásadnú úlohu pri vytváraní podmienok, ktoré umožňujú ich plnohodnotné zapojenie do vzdelávacieho procesu.

Na začiatku 21. storočia sa za najaktuálnejšiu problematiku v pedagogickej teórii a praxi na Slovensku začala považovať filozofia školskej integrácie a inklúzie detí, žiakov a dospelých so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do edukačnej praxe (nielen) na Slovensku (Hlebová, 2022).

Legislatívny vývoj inkluzívneho vzdelávania na Slovensku

Na medzinárodnej úrovni je Slovenská republika viazaná Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý v článku 24 garantuje právo na inkluzívne vzdelávanie bez diskriminácie. Tento záväzok implikuje potrebu transformácie školského systému tak, aby bol schopný reagovať na rôznorodosť žiakov a zabezpečiť rovnosť príležitostí.

Inkluzívne vzdelávanie sa po dlhom čase stalo na Slovensku strategickou prioritou a v súčasnosti prechádza legislatívnymi zmenami, ktoré majú akcelerovať proces inklúzie v školách. Učitelia a ostatní pedagogickí zamestnanci sú kľúčovými aktérmi týchto zmien a bez ich odhodlania a pričinenia sa deklarované záväzky môžu len ťažko premietnuť do praxe. Keďže inkluzívne vzdelávanie je v prvom rade právom, školy sú postavené pred neľahkú úlohu, a to pretaviť právo na každodennú realitu a vytvoriť akceptujúce a prosperujúce vzdelávacie prostredie pre heterogénne skupiny žiakov (Bizová, 2024).

Medzi najdôležitejšie legislatívne dokumenty a princípy patria:

Zákon č. 245/2008 Z.Z. o výchove a vzdelávaní, Tzv. školský zákon, predovšetkým novelizovaný pod č. 182/2023 Z.Z s účinnosťou od 1. septembra 2023. v predloženej novele sa za najdôležitejšie považuje zavedenie 21 podporných opatrení definovaných v § 145a §145b.

Medzi najdôležitejšie predložené podporné opatrenia novelizácie ako systematické intervencie, ktoré škola alebo školské zariadenie poskytuje žiakom so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP), ale aj žiakom bez formálneho zaradenia do ŠVVP, ak čelia prekážkam vo vzdelávaní môžeme zaradiť:

- a) Obsah a forma vzdelávania, ktoré umožňujú upraviť ciele, metódy a prístupy vo vyučovaní tak, aby boli prispôsobené schopnostiam žiaka. Napríklad žiak s poruchou učenia môže mať upravené hodnotenie alebo zjednodušený obsah učiva.
- b) Komunikácia, ktorá zahŕňa špeciálne formy komunikácie (napr. posunkový jazyk, Braillovo písmo) pre žiakov so zrakovým, sluchovým alebo komunikačným znevýhodnením.
- c) Jazyková podpora, ktorá poskytuje kurz vyučovacieho jazyka školy alebo iná forma jazykovej podpory pre žiakov-cudzincov, ktorí si osvojujú slovenský jazyk.
- d) Opatrenia v sociálnom začlenení a emocionálnej podpore, ktoré pomáhajú začleniť žiaka do kolektívu, pomáhajú jeho rozvoju emocionálnej stability, sebaobsluhy a prevencii rizikového správania.

- e) Pedagogická a odborná pomoc, ktorá zahŕňa prítomnosť pedagogického asistenta, školského psychológa, špeciálneho pedagóga či kariérového poradcu.
- f) Materiálne a priestorové úpravy, kde školy môžu upraviť priestory (napr. bezbariérový prístup), poskytnúť kompenzačné pomôcky, špeciálne učebnice či diétne stravovanie.
- g) Prevencia predčasného ukončenia školskej dochádzky.
- h) Krízová intervencia a podpora duševného zdravia, kedy môže škola poskytnúť psychologickú pomoc alebo upraviť školské povinnosti.

Predložená novela predstavuje významný legislatívny krok smerom k posilneniu princípov inkluzívneho vzdelávania v Slovenskej republike. Novela reflektuje potrebu zosúladenia národného školského systému s medzinárodnými štandardmi v oblasti rovnosti prístupu ku vzdelaniu, najmä pre žiakov so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami.

Jedným z kľúčových prvkov novely je precizovanie definície špeciálnej výchovno-vzdelávacej potreby, ktorá je po novom viazaná na odbornú diagnostiku v zariadeniach poradenstva a prevencie, ako aj na potrebu aplikácie podporných opatrení. Tým sa posilňuje odborný rámec identifikácie potrieb žiaka a zároveň sa vytvára priestor pre individualizovaný prístup vo vzdelávaní.

Novela zároveň explicitne zavádza pojem segregácia vo výchove a vzdelávaní, čím vytvára právny základ pre prevenciu a elimináciu diskriminačných praktík v školskom prostredí. Školy sú povinné prijímať opatrenia, ktoré zabezpečia rovnosť príležitostí a podporia začlenenie všetkých žiakov do hlavného vzdelávacieho prúdu.

Ďalšie legislatívne úpravy sa týkajú aj predprimárneho vzdelávania, kde sa posilňuje právo dieťaťa na prijatie do materskej školy od veku troch rokov, čím sa podporuje včasná intervencia a inkluzívny prístup už v ranom detstve.

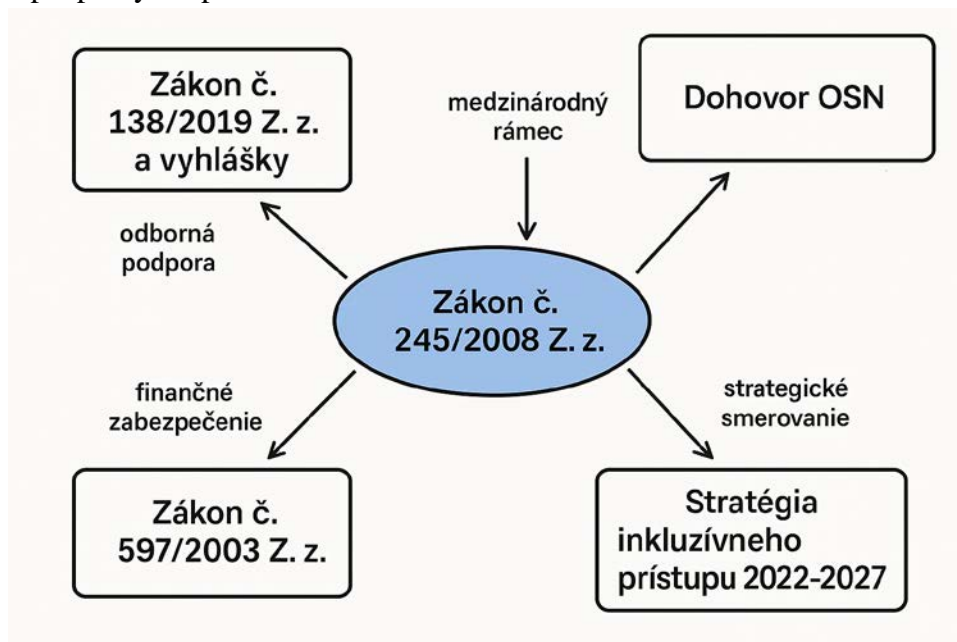
Z pohľadu špeciálnej pedagogiky novela č. 182/2023 Z. z. predstavuje významný posun smerom k systematickému a právne ukotvenému inkluzívnemu vzdelávaniu, ktoré rešpektuje individuálne potreby žiakov a zároveň kladie dôraz na odbornosť, rovnosť a participáciu.

Kľúčovým dokumentom je Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických a odborných zamestnancoch, ktorý definuje profesijné štandardy a kompetencie odborných zamestnancov, ako sú špeciálni pedagógovia, psychológovia, logopédi či pedagogickí asistenti. Títo odborníci zohrávajú zásadnú rolu v procese inklúzie, keďže zabezpečujú diagnostiku, intervenciu a podporu žiakov so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP). Zákon zároveň podporuje multidisciplinárnu spoluprácu v rámci inkluzívnych tímov, čím reflektuje moderné pedagogické prístupy.

Ďalším významným právnym predpisom je Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, ktorý upravuje mechanizmy financovania podporných opatrení. Finančná dostupnosť je nevyhnutná pre zabezpečenie rovnosti príležitostí, najmä v oblasti personálneho zabezpečenia, špeciálnych pomôcok a individuálnych vzdelávacích plánov.

Na úrovni vyhlášok zohráva významnú úlohu Vyhláška č. 322/2008 Z. z. o špeciálnych školách, ktorá upravuje organizáciu a obsah vzdelávania pre žiakov so zdravotným znevýhodnením. V kontexte inklúzie je dôležité, aby tieto školy nefungovali ako izolované inštitúcie, ale aby spolupracovali s bežnými školami v duchu inkluzívneho partnerstva. Vyhláška č. 325/2008 Z. z. o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie zase upravuje

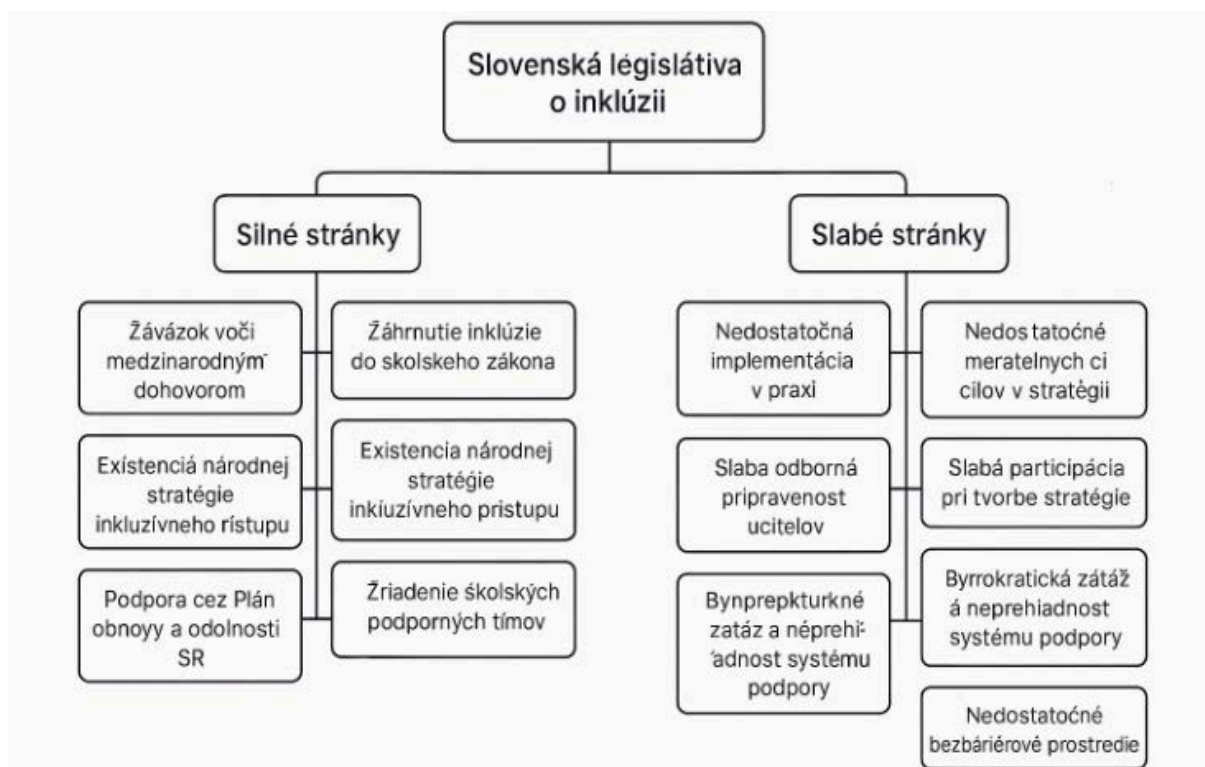
činnosť centier poradenstva a prevencie, ktoré sú kľúčové pri identifikácii potrieb žiakov a navrhovaní podporných opatrení.

Tabuľka1 - Kľúčovými právnymi a strategickými dokumentmi v oblasti inkluzívneho vzdelávania na Slovensku
Zdroj: vlastné spracovanie

Následne sa zameriavame na znázornenie rozdelenia legislatívnych aspektov inkluzívneho vzdelávania na dve hlavné oblasti: silné a slabé stránky.

Na ľavej strane tabuľky sú uvedené silné stránky, ktoré poukazujú na pozitívne legislatívne kroky Slovenska v oblasti inklúzie. Patrí sem napríklad záväzok voči medzinárodným dohovorom, zakotvenie inklúzie do školského zákona, existencia národnej stratégie, podpora cez Plán obnovy a zriadenie školských podporných tímov. Avšak na druhej strane sú zobrazené aj slabé stránky, ktoré poukazujú na prekážky v praktickej realizácii inkluzívneho vzdelávania. Medzi najvýraznejšie patrí nedostatočná implementácia, slabá pripravenosť učiteľov, chýbajúce merateľné ciele, nízka participácia odborníkov, byrokratická záťaž a nedostatočné bezbariérové prostredie.

Tabuľka 2 - Inklúzia v slovenskej legislatíve
Zdroj: vlastné spracovanie

Legislatívny vývoj inkluzívneho vzdelávania v Taliansku

Až do prvej polovice 60. rokov 20. storočia boli v Taliansku všetci ľudia so zdravotným postihnutím vzdelávaní v špeciálnych školách a pobytových zariadeniach, rovnako ako vo zvyšku Európy a sveta. Okolo rokov 1966 a 1967 sa v Európe začali šíriť myšlienky Berkeley University, ktoré spochybňovali „kapitalistický systém“, ktorý mal ľudí drviť výlučne ekonomikou (Di Massi, 2025).

Začlenenie študentov so zdravotným postihnutím do škôl je základným princípom talianskeho vzdelávacieho systému, výsledkom dlhej legislatívnej a kultúrnej cesty. Špeciálne vzdelávanie podľa Canavara nie je o uzavretých hraniciach. Jeho záväzok sa prejavuje prostredníctvom uznávania identít a ich otvorenej a dialógovej interpretácie (2020).

Zabezpečenie rovnakých príležitostí na vzdelávanie pre všetkých študentov dnes znamená nielen prekonanie architektonických bariér, ale aj vytvorenie skutočne prívetivého školského prostredia, kde sa rozmanitosť cení ako zdroj. Hoci talianska legislatíva dosiahla významný pokrok, každodenná realita v školách ukazuje, že cesta k efektívnej inklúzii je stále dlhá. Koncept školskej inklúzie sa dostal do talianskej vzdelávacej debaty v 90. rokoch 20. storočia. Následne sa sformoval prechod od prístupu založeného na integrácii žiakov so zdravotným postihnutím k inkluzívnemu modelu výučby zameranému na plný vzdelávací rozvoj celej triedy. Dekrét o inklúzii predstavuje len najnovšiu fázu tejto vzdelávacej revolúcie, ktorá zdôrazňuje hodnotu diverzity ako príležitosti pre rast všetkých žiakov (Piccioli, 2017).

Ako potvrdil Taliansky štatistický inštitút, v priebehu rokov sa počet študentov so zdravotným postihnutím postupne zvyšoval. V školskom roku 2023/2024 navštevovalo talianske školy takmer 359 000 žiakov so zdravotným postihnutím, čo predstavuje 4,5 % všetkých zapísaných žiakov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom ide o nárast o 6 %, pričom za posledných päť rokov sa počet zvýšil o 26 % (o 75 000 žiakov), (2025).

Inklúzia do škôl v Taliansku je proces, ktorý sa začal pred desaťročiami a dnes sa ním zaoberá množstvo nariadení, ktoré upravujú rôzne aspekty, od odstraňovania architektonických bariér až po vývoj špecifických vyučovacích metód. Tu je stručný prehľad najdôležitejších legislatívnych odkazov týkajúcich sa inklúzie maloletých so zdravotným postihnutím do škôl:

1. Články 3, 34 a 38 Ústavy

Najpriamejším ustanovením je článok 38, ktorý uznáva „právo na vzdelanie a odbornú prípravu“ osôb so zdravotným postihnutím. Toto ustanovenie však nadobúda ešte väčšiu váhu v spojení s článkom 34, ktorý sa konkrétne zaoberá vzdelávaním a uvádza, že „škola je otvorená pre všetkých“, a s článkom 3, ktorý stanovuje všeobecnú zásadu rovnosti medzi všetkými občanmi.

2. Zákon č. 118/1971 a zákon č. 517/1977

V 70. rokoch 20. storočia týmito dvoma zákonmi (ku ktorým treba pridať prezidentský dekrét č. 970/1975) urobilo Taliansko významný krok vpred, keď sa vzdalo myšlienky, že študenti so zdravotným postihnutím musia byť umiestnení do špeciálnych tried, a začalo podporovať ich začlenenie do povinného vzdelávania a bežných tried s podporou podporných učiteľov.

3. Zákon 104/1992

Toto je rámcový zákon o pomoci, sociálnej integrácii a právach osôb so zdravotným postihnutím a predstavuje ďalší zlomový bod, pretože zavádza nové operačné nástroje a odborné osobnosti, ktoré školy môžu (a musia) používať na začlenenie žiakov so zdravotným postihnutím, ako sú osobní asistenti a personalizované vzdelávacie plány.

4. Usmernenia pre školskú integráciu študentov so zdravotným postihnutím z roku 2009. Hoci nejde o legislatívny text, sú dôležitým dokumentom, pretože predstavujú prechod od konceptu integrácie ku konceptu inklúzie a pretože poskytujú operačné usmernenia pre uplatňovanie príslušných právnych predpisov. Konkrétne definujú koncept školskej inklúzie ako proces, ktorý zahŕňa celú vzdelávaciu komunitu, zdôrazňujú úlohu kľúčových učiteľov, ako aj podporných učiteľov, podporujú aktívnu úlohu rodín a spoluprácu medzi školami a miestnymi službami a naznačujú metodologické stratégie a operačné nástroje na podporu učenia sa študentov so zdravotným postihnutím.

5. Zákon 170/2010.

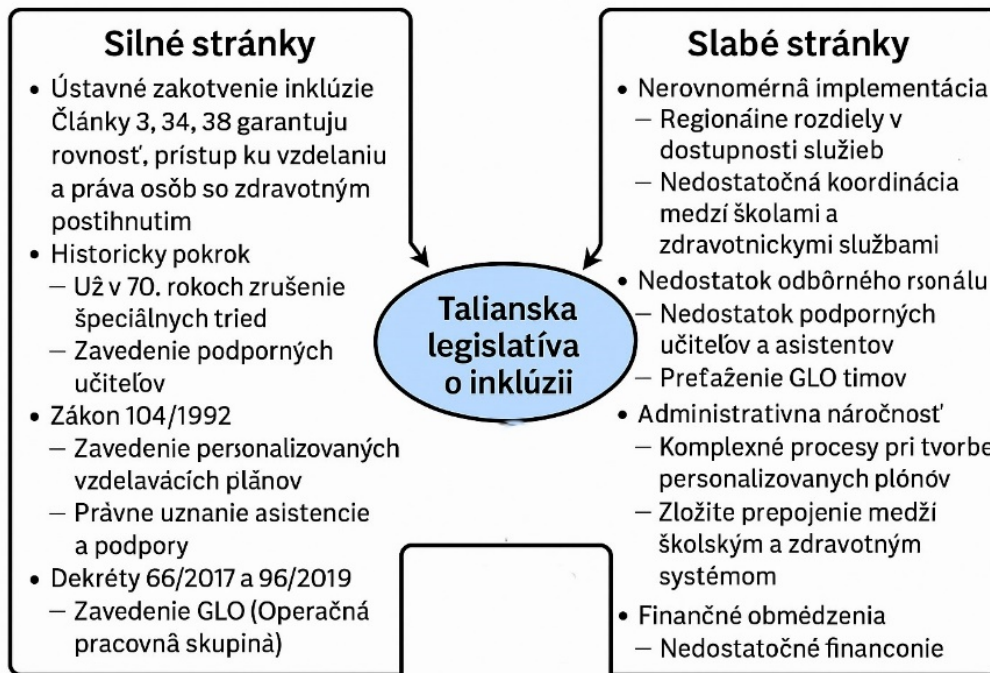
Tento zákon uznáva špecifické poruchy učenia a zavádza podporné opatrenia pre študentov s dyslexiou, dysgrafiou, dysortografiou a dyskalkúliou.

6. Legislatívny dekrét 66/2017 (neskôr zmenený a doplnený legislatívnym dekrétom 96/2019).

Toto opatrenie zefektívnilo nástroje školskej inklúzie s cieľom ich štandardizovať na celoštátnej úrovni. Konkrétne zaviedlo národný individualizovaný vzdelávací plán

(ďalej reformovaný v roku 2020), zriadilo GLO (Operačnú pracovnú skupinu pre inklúziu) (tím učiteľov, špecialistov a rodín), posilnilo spoluprácu medzi učiteľmi zameranými na kurikulum a podpornými učiteľmi a zaviedlo väčšiu integráciu so zdravotníckymi a sociálnymi službami s cieľom zabezpečiť multidisciplinárny prístup (Plesníková, 2024).

Tieto legislatívne texty spolu a z evolučného hľadiska predstavujú chrbticu systému, ktorý Taliansko navrhlo s cieľom zaručiť deťom a mladým ľuďom so zdravotným postihnutím právo na vzdelanie.

Tabuľka 3 - Inklúzia v talianskej legislatíve
Zdroj: vlastné vzdelávanie

Talianska legislatíva v oblasti inklúzie detí so zdravotným postihnutím je postavená na silnom ústavnom základe a dlhodobej tradícii začleňovania. Medzi jej silné stránky patrí právne zakotvenie rovnosti a práva na vzdelanie, skoré zrušenie špeciálnych tried, zavedenie personalizovaných plánov a multidisciplinárnych tímov. Slabé stránky zahŕňajú nerovnomernú implementáciu v regiónoch, nedostatok odborného personálu, administratívnu náročnosť a obmedzené financovanie. Tieto faktory ovplyvňujú kvalitu a dostupnosť inkluzívneho vzdelávania v praxi.

Porovnanie legislatívnych rámcov Talianska a Slovenska

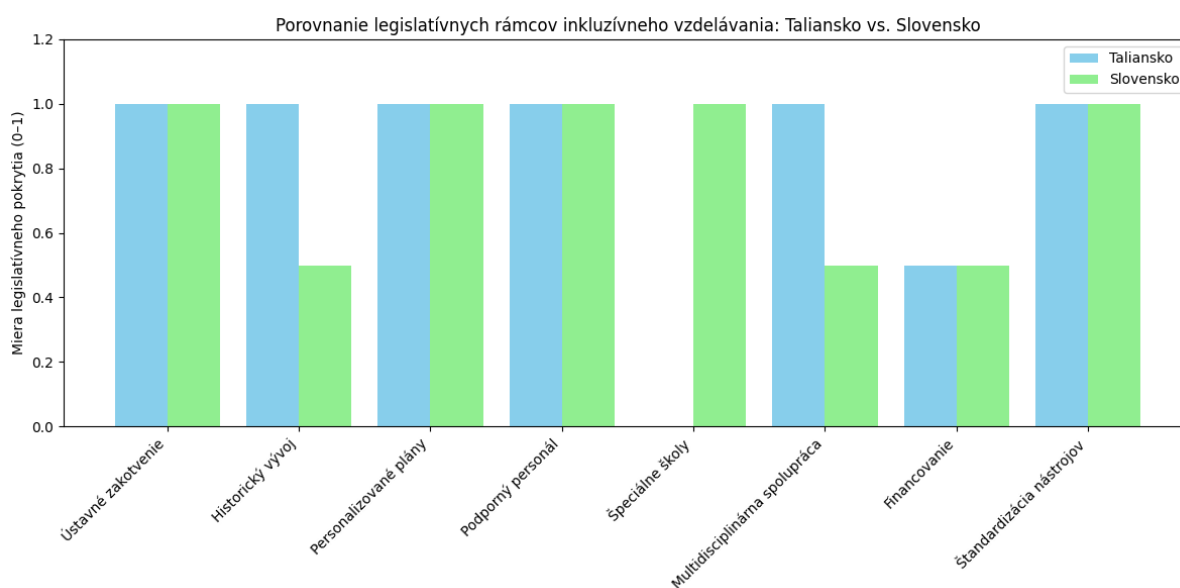
Napriek tomu, že sa jedná o dve krajiny, ktoré sú členmi Európskej únie môžeme konštatovať, že v skúmanej oblasti je ich legislatívna rovina pomerne odlišná.

Uvedený graf znázorňuje mieru legislatívneho pokrytia vybraných oblastí inkluzívneho vzdelávania v Taliansku a na Slovensku. Osem kategórií – od ústavného zakotvenia až po štandardizáciu nástrojov – bolo hodnotených na škále od 0 (absencia legislatívneho riešenia) po 1 (plné legislatívne pokrytie).

Taliansko dosahuje vysoké skóre v oblastiach ako historický vývoj, ústavné zakotvenie, personalizované vzdelávacie plány a multidisciplinárna spolupráca. Jeho legislatíva je dlhodobo stabilná a podporuje komunitný prístup k inklúzii. Nižšie skóre v oblasti financovania a regionálnej dostupnosti odráža pretrvávajúce rozdiely medzi severom a juhom krajiny.

Slovensko vykazuje silné legislatívne pokrytie v oblastiach ako štandardizácia nástrojov (vďaka zavedeným 21 podporným opatreniam) a podpora odborného personálu. Naopak, nižšie hodnotenie v oblasti historického vývoja a multidisciplinárnej spolupráce poukazuje na mladší a rozvíjajúci sa charakter systému, ktorý sa ešte len stabilizuje v praxi.

Graf tak poskytuje prehľadné porovnanie dvoch prístupov – tradičného a komunitne orientovaného modelu Talianska a systémovo budovaného modelu Slovenska, pričom oba smerujú k rovnakému cieľu: zabezpečiť rovnosť príležitostí vo vzdelávaní pre všetky deti.

Graf 1 – Porovnanie legislatívnych rámcov inkluzívneho vzdelávania: Taliansko vs. Slovensko

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Analýza legislatívnych rámcov inkluzívneho vzdelávania v Taliansku a na Slovensku poukazuje na dva odlišné vývojové prístupy k rovnakému cieľu - zabezpečiť rovnosť príležitostí vo vzdelávaní pre všetky deti bez ohľadu na ich zdravotné znevýhodnenie. Taliansko predstavuje model s dlhodobou tradíciou, stabilným legislatívnym základom a komunitne orientovanou implementáciou, ktorá je však v súčasnosti limitovaná nedostatočným financovaním a regionálnymi rozdielmi v dostupnosti služieb.

Slovenský systém sa vyznačuje dynamickým rozvojom, legislatívnou modernizáciou a snahou o štandardizáciu podporných opatrení. Napriek tomu, že legislatíva sa výrazne posilnila, praktická realizácia inklúzie naráža na pretrvávajúce systémové bariéry, ako sú nedostatočná medziodborová spolupráca, nerovnomerná dostupnosť služieb a paralelná existencia špeciálnych škôl.

Z pohľadu aktuálnej situácie možno konštatovať, že Taliansko čelí výzve revitalizácie svojho inkluzívneho systému prostredníctvom investícií a efektívnejšej koordinácie, zatiaľ čo

Slovensko má príležitosť transformovať svoj legislatívny potenciál na funkčný a udržateľný model inkluzívneho vzdelávania. Obe krajiny tak stoja pred úlohou zosúladiť legislatívne ambície s reálnymi podmienkami v školskom prostredí.

*Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
PaedDr. Rosangela Libertini, PhD.*

Použitá literatúra

1. BIZOVÁ, N. 2024. Legislatívna akcelerácia inklúzie v školskom prostredí. *Direktor. Portál pre riaditeľov škôl a zriaďovateľov*, 2024, 2, ISSN 1339-925X. Dostupné na internete: <https://www.direktor.sk/sk/casopis/manazment-skoly-v-praxi/legislativna-akceleracia-inkluzie-v-skolskom-prostredi.m-1833.html>
2. CANEVARO, A. 2020. Il paradigma inclusivo. *L'integrazione scolastica e sociale*, 19(4), s. 156–166. Trento: Edizioni Centro Studi Erickson. ISSN 2724-2242.
3. DI MASI, D. 2025. Inclusion is not enough: teoria storico-culturale e apprendimento espansivo per un nuovo oggetto dell'educazione inclusiva. *L'integrazione scolastica e sociale*. Trento: Edizioni Centro Studi Erickson, 24(1), s. 78–92. ISSN 2724-2242.
4. HLEBOVÁ, B. 2022. Niekoľko poznámok o problematike inkluzívneho vzdelávania vo vedeckom časopise štúdie zo špeciálnej pedagogiky. In: ŠILONOVÁ, V.; Kožárová, J. (Eds.). *Podpora inkluzívneho vzdelávania na Slovensku a v zahraničí*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 34-44. ISBN 978-80-555-2995-0.
5. KOVÁČOVÁ, B. 2022. Reálna podpora inkluzívneho vzdelávania v slovenskej materskej škole. *Studia Scientifica Facultatis Paedagogicae Universitas Catholica Ružomberok*, 2022, XXI(3), 31-40
6. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. 2021. STRATÉGIA INKLUZÍVNEHO PRÍSTUPU VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ 2021
7. PICCIOLI, M. 2017. Il processo italiano di inclusione scolastica nella prospettiva internazionale: i Disability Studies come sviluppo inclusivo. *CQIA Rivista*, 2017, VII(20), 91–99.
8. PLESNÍKOVÁ, V. 2024. Inkluzívne vzdelávanie v Taliansku: historické kroky, pozitívny vývoj výzvy. Výskumné údaje a dôkazy o prínosoch talianskeho inkluzívneho školskeho systému. *OZ Downov syndróm* [online]. Dostupné na internete: <https://downovsyndrom.org/inkluzia/inkluzivne-vzdelavanie-v-taliansku-historicke-kroky-pozitivny-vyvoj-a-vyzvy-vyskumne-udaje-a-dokazy-o-prinosoch-talianskeho-inkluzivneho-skolskeho-systemu/>
9. ISTAT. 2025. <https://www.istat.it/comunicato-stampa/inclusione-scolastica-degli-alunni-con-disabilita-anno-scolastico-2023-2024/>
10. Právne predpisy. 2023. <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/182/20230530.html>
11. Európska komisia. 2023. https://commission.europa.eu/topics/justice-and-fundamental-rights/equality-and-inclusion_sk
12. Európska komisia. <https://education.ec.europa.eu/sk/focus-topics/improving-quality/inclusive-education>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189